

Bc. Čestmír Cimler:

Pražští johanité – architektura a nástěnné malířství

Diplomová práce, jak její samotný název napovídá, se zabývá problematikou architektury a nástěnného malířství pražských johanitů v období před vypuknutím husitských válek. V práci je rovněž kladen důraz na typologii a funkci řádových staveb, především těch, které podléhaly českému převorství, jež zahrnovalo do svého celku mimo Čech i Moravu, Slezsko, Uhry a rakouské země. Tomuto zaměření nebyla osud z umělecko-historického hlediska věnována dostatečná odborná pozornost. Vzhledem k široké působnosti českého převorství byly vztahy mezi tzv. komendami (pojem komenda – z lat. comes – druh, středověké označení pro sídlo rytířského či křížovnického řádu) v tomto územně a politicky významném celku poměrně silné. U výše uvedené tematiky není možné se zcela vyhnout předložení stručné historie johanitů (zv. též rytíři sv. Jana Jeruzalémského, dnes známých spíše jako Maltézský řád), a to jak ve světě, tak na území českého převorství. Z důvodu nesmírného počtu řádových staveb, ať už zachovaných, v torzálním stavu či úplně zaniklých, je stěžejním bodem diplomové práce stavební vývoj hlavního sídla johanitů s kostelem Panny Marie pod řetězem v Praze na Malé Straně, a to od doby jeho založení na konci šedesátých let 12. století až do první čtvrtiny 15. století. Kostel Panny Marie pod řetězem je z architektonického hlediska velmi významnou památkou. Do jeho podoby se promítlo mnoho stavebních fází, románskou počínaje, barokní konče. V této práci bude pozornost věnována středověkým stavebním fázím - románské, raně gotické a vrcholně gotické, která však nebyla nikdy završena. A to pravděpodobně ještě v předhusitském období z nedostatku finančních prostředků. Z těchto fází máme dnes dochované jen pozůstatky, byť nesmírně kvalitní. Tento fakt je důvodem pro rozdílné hodnocení architektury kostela odborníky, kteří se danou problematikou zabývali. Díky své umělecké kvalitě jsou však i tyto části nositeli cenných informací, jejichž poznáním můžeme přispět k ucelenějšímu výkladu vývoje středověké architektury v zemích Koruny české. Podstatná část práce je věnována i kvalitním fragmentům nástěnných maleb ze 13. a 14. století, jež jsou zachovány v dnešní sakristii kostela Panny Marie pod řetězem.